

ISSN 2524-0986

ACTUAL SCIENTIFIC RESEARCH IN THE MODERN WORLD

INTERNATIONAL SCIENCE JOURNAL

Issue 5(120)

Pereiaslav
2025

УДК 332.3

Дубовик Іван Іванович
Сумський національний аграрний університет
(Суми, Україна)

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ ЗЕМЕЛЬ

Анотація. У статті висвітлено процес формування системи державного контролю за використанням та охороною земель на території України у контексті світових тенденцій. Проаналізовано історичні етапи становлення контролюючих інституцій, законодавчих ініціатив та еволюції підходів до охорони ґрунтових ресурсів.

Ключові слова: державний контроль, землекористування, охорона земель, інспекція, законодавство, екологія.

Dubovyk Ivan I.
Sumy National Agrarian University
(Sumy, Ukraine)

HISTORY OF THE FORMATION OF STATE CONTROL OVER LAND USE AND PROTECTION

Abstract. The article highlights the process of forming a system of state control over the use and protection of land in Ukraine in the context of global trends. Historical stages of institutional development, legislative initiatives, and the evolution of land conservation approaches are analyzed.

Key words: state control, land use, land protection, inspection, legislation, ecology.

Історія державного контролю за використанням та охороною земель в Україні нерозривно пов'язана з розвитком земельних відносин, аграрної політики, охорони довкілля та формуванням інститутів публічної влади. Потреба у контролі за використанням землі виникла ще в давні часи, коли земля була основним джерелом добробуту та виживання людських спільнот [4].

У давньоруській державі земля вважалася власністю князя або громади, а контроль за її обробітком здійснювався на рівні місцевого самоуправління. Земля не могла бути предметом вільного ринку – вона дарувалася, надавалася за службу або передавалася у спадок з дозволу князя. У ті часи не існувало інституцій державного контролю, однак уже тоді формувалися традиції землекористування, які передбачали певні правила та обмеження.

З розширенням феодалних відносин у період Великого князівства Литовського та Речі Посполитої формується новий підхід до володіння землею. Власники землі отримували все більше повноважень, тоді як держава лише епізодично втручалася у регулювання. Однак вже тоді з'являються перші спроби державного обліку земель –

зокрема шляхом створення люстрацій та інвентарів. Це стало прототипом земельного кадастру.

Після входження більшої частини українських земель до складу Російської імперії ситуація кардинально змінюється. У XIX столітті разом з аграрною реформою 1861 року, що скасувала кріпацтво, постала необхідність в організації обліку та контролю над використанням землі. Утворюються спеціальні державні установи: повітові управи, земства, які вели облік та звітували про сільськогосподарські ресурси. Однак вони мали лише обмежені функції впливу.

Після революції 1917 року та утворення Радянської держави почалася нова ера жорсткого адміністративного контролю. Земля була націоналізована, і держава стала єдиним власником. У 1930-х роках утворюються перші інституції, що відповідали за дотримання агротехнічних вимог, збереження родючості ґрунтів, а також боротьбу з ерозією. У 1960-70-х роках у структурі міністерств сільського господарства з'являються інспекції, а згодом і державна екологічна служба.

З проголошенням незалежності України в 1991 році відбувся перехід до нової парадигми управління земельними ресурсами [1]. У 1992 році прийнято Земельний кодекс України, який передбачав державний контроль за використанням та охороною земель як окрему функцію державного управління. Згідно з Кодексом, контроль здійснюється з метою забезпечення дотримання вимог земельного законодавства, раціонального використання земель та їхньої охорони [2].

Поступово було створено структуру, що відповідала за здійснення цього контролю. Зокрема, утворено Державний комітет України із земельних ресурсів, а згодом – Державну інспекцію сільського господарства. У 2013 році відповідно до указу Президента була утворена Державна інспекція сільського господарства України, яка об'єднала кілька напрямків: технічний нагляд, екологічний контроль, охорону ґрунтів [3].

Однак у 2014–2016 роках відбулася чергова реформа – значну частину контрольних функцій було передано Державній службі з питань геодезії, картографії та кадастру [3]. Надалі контроль за охороною земель поступово почали інтегрувати в екологічну політику. У 2020 році було створено Державну екологічну інспекцію, яка стала відповідальною за значну частину моніторингу земель [5].

Сучасна система контролю передбачає кілька напрямків:

- контроль за дотриманням агрохімічних показників та показників родючості;
- контроль за правильністю використання земель згідно з цільовим призначенням;
- нагляд за проведенням рекультивації;
- недопущення засмічення, ерозії, деградації земель;
- забезпечення виконання приписів щодо усунення порушень.

На сьогодні гостро постає питання вдосконалення системи контролю, особливо в умовах відкриття ринку земель сільськогосподарського призначення. Важливими є діджиталізація процедур, супутниковий моніторинг, інтеграція геоінформаційних систем та публічного кадастру. Значна увага також приділяється посиленню відповідальності за порушення земельного законодавства.

Водночас значна частина контролю все ще потребує нормативного доопрацювання. Залишається розмитим розподіл повноважень між центральними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та новими структурами територіальних громад.

Таким чином, історія створення державного контролю за використанням та охороною земель — це процес поступового еволюційного розвитку, який тривав століттями. Від відомчих ревізій і люстрацій до сучасних цифрових систем — контроль за землею завжди був відображенням економічних, соціальних і політичних умов кожної епохи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
2. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 жовтня 1995 р. № 827 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-95-п>.
3. Система державного контролю у сфері земельних відносин // Вісник Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру. – 2018. – № 1. – С. 12–16.
4. Олійник Я. Б. Становлення державного управління земельними ресурсами України: монографія. – Київ: НІЦЗР, 2011. – 240 с.
5. Державна екологічна інспекція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dei.gov.ua>

Для предотвращения этих угроз требуется не только фильтрация по IP или использование API-ключей, но и внедрение механизмов контроля активности – таких как rate limiting.

Методы защиты от автоматизированных атак

Защита REST API от автоматизированных атак требует комплексного подхода, сочетающего несколько методов, чтобы обеспечить надежность и безопасность сервиса. Основные методы включают:

1. **Ограничение частоты запросов (Rate limiting).** Этот механизм контролирует количество запросов от одного клиента за определенный промежуток времени. Например, если клиент превышает установленный лимит, сервер возвращает ошибку с кодом 429 «Too Many Requests». Rate limiting помогает предотвратить перегрузку сервера и снизить эффективность брутфорс-атак и скрейпинга.

2. **Аутентификация и авторизация.** Использование OAuth2, JWT, API-ключей позволяет удостовериться, что запросы отправляются легитимными пользователями или сервисами. Однако одного только контроля доступа недостаточно для блокировки ботов, которые могут иметь валидные учетные данные.

3. **CAPTCHA и интерактивные проверки.** Встраивание CAPTCHA, особенно на критичных этапах, например при регистрации или авторизации, помогает отличить человека от бота. Однако на API, предназначенных для машинного взаимодействия, использование CAPTCHA ограничено.

4. **Анализ поведенческих факторов.** Выявление аномалий в поведении клиента (например, частота и регулярность запросов, нетипичные маршруты доступа) с помощью алгоритмов машинного обучения позволяет блокировать подозрительный трафик.

5. **Использование IP-фильтрации и геоблокировок.** Ограничение доступа с подозрительных IP-адресов или стран повышает уровень безопасности, хотя может вызвать неудобства легитимным пользователям.

Из всех перечисленных методов, **rate limiting** является базовой и одной из самых эффективных защит от автоматизированных злоупотреблений. В следующем разделе будет представлен пример реализации rate limiting на языке Go с описанием работы и результатами тестирования.

Пример реализации rate limiting на языке Go с учётом IP клиента

Для защиты REST API от автоматизированных атак и ботов часто используется метод ограничения частоты запросов (rate limiting). В данном примере показана простая реализация токен-бакет алгоритма с ограничением запросов на уровне IP-адреса клиента.

Код представлен на языке Go и реализует следующую логику:

- Для каждого IP клиента создаётся отдельный счётчик токенов.
- Токены восстанавливаются со скоростью 1 запрос в секунду.
- Если токены закончились – запрос отклоняется с HTTP статусом 429.

Ниже представлен скриншот исходного кода middleware rate limiting (Рисунок1).